

Státní rostlinolékařská správa

Sídlo organizace: Těšnov 17, 117 05 Praha 1
Korespondenční adresa: Ztracená 1099/10, 161 00 Praha 6

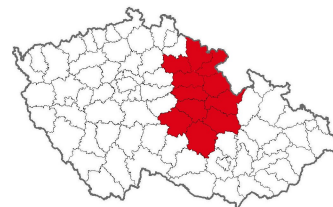
Havlíčkův Brod 21.3.2012
čj. SRS 011861/2012

Oblastní odbor SRS
Smetanovo nám. 279
580 01, Havlíčkův Brod

Zpráva č. 1 oblastního odboru HAVLÍČKŮV BROD o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 1.1.–18.3.2012

1. Počasí

První dny nového roku panovalo nezvykle teplé počasí a první minusové hodnoty byly naměřeny až v polovině ledna a následně pak v dalších zhruba pěti dnech. Poté následoval opětovný nárůst teplot do plusových hodnot s poměrně vydatnými srážkami. V posledních dnech ledna nastalo mrazivé období, které vydrželo až do poloviny února. Vyznačovalo se celodenními mrazy a nejnižší noční teploty běžně klesaly výrazně pod -20°C . Z hlediska stavu porostů zemědělských plodin to zřejmě byl rozhodující činitel pro přezimování. V polovině února došlo k oteplení a průměrné denní teploty nadále klesaly pod nulu pouze ojediněle. Další výrazný nárůst teplot přišel na konci sledovaného období a maximální teploty překračovaly na mnoha místech dlouholeté rekordy. Srážkově byl leden velmi vydatný a úhrny dosahovaly dvojnásobku dlouholetého průměru. Proti tomu únor a zatím i březen byly vláhově deficitní.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Výše uvedený průběh počasí se výrazně negativní měrou podepsal na stavu většiny ozimých plodin. Dopady dlouhotrvajících velmi nízkých teplot se projevily především v nižších polohách bez sněhové pokrývky. Odhadem lze stanovit hranici na úrovni okolo 400 m nad mořem. Stanovení rozsahu škod není v současné době možné, protože rostliny dosud nevegetují – teplota půdy naměřená v hloubce 20 cm na stanici ÚKZÚZ Lípa byla 16. 3. ještě $-0,1^{\circ}\text{C}$. Začalo regenerační přihnojování a o případných zaorávkách se bude rozhodovat v následujících dvou až třech týdnech. Ostatní jarní práce prakticky ještě nezačaly.

OBILNINY

Porosty ozimých obilovin byly značně poškozeny dlouhodobým působením silných mrazů. Rozsah způsobených škod je ovlivněn především odrůdou a výškou, případně úplnou absencí sněhové pokrývky v kritickém období. V důsledku toho došlo k poškození listů a mnohdy i celých rostlin. Značná část v současné době regeneruje a v některých případech bude nutno provést přisetí nebo zaorávky.

PŠENICE OZIMÁ (RF 11–25 BBCH)

Poškození mrazem bylo pozorováno plošně v celé oblasti a to hlavně u odrůd s nízkým stupněm mrazuvzdornosti a na plochách bez sněhové pokrývky. Problémem také je, že mnohdy došlo k vymrznutí pouze větší či menší části pozemku. Dosud byla potvrzena zaorávka porostu na 35 ha v okrese Hradec Králové /lokality Kosice, Kosičky/.

Vzhledem k minimální a krátkodobě ležící sněhové pokrývce, pozdější fázi vývoje a značnému poškození listů byly zaznamenány pouze ojedinělé slabé výskyty **ružové sněžné plísňovitosti obilnin (*Monographella nivalis*)** (např. v okresech Svitavy a Ústí nad Orlicí). *Hodnocení napadení rostlin se provádí v době začínající jarní vegetace a koncem odnožování (fáze 29-30 BBCH) sledováním poškození porostu při úhlopříčném průchodu. Za škodlivé můžeme považovat napadení 5 a více % rostlin.*

Chemická ochrana se nepředpokládá, přednost by měla dostat opatření podporující rychlou regeneraci porostu (dostatečná výživa dusíkem, podpora odnožování), případně vyvláčení napadených rostlin u silně napadených porostů.

V okrese Chrudim /lokalita České Lhotice/ byl pozorován slabý výskyt **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)**.

Hodnocení napadení rostlin se provádí v době objevení posledního listu (fáze 37 BBCH) prohlídkou 20 rostlin při úhlopříčném průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Z odnoží ve vzorku se odebere 3. list shora. Vypočte se procento napadených listů na jejichž čepeli je jedna nebo více kupek padlí.

Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze objevení se posledního listu BBCH 37 do BBCH 51(metání). Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídat fungicidy s odlišným mechanismem působení.

JEČMEN OZIMÝ (RF 15–23 BBCH)

Poškození mrazem je až na výjimky plošné v celé oblasti hlavně u odrůd s nízkým stupněm mrazuvzdornosti. Situace je znatelně horší na pozemcích zamokřených a na těžkých půdách. Porosty jsou všeobecně žluté, v lepším případě žlutozelené. V současné době se jejich stav jeví lepší než u pšenic, přesto bude nutno některé plochy dosít nebo zcela zaorat.

V lokalitě Bystřice (okres Jičín) byla zjištěna přetrvávající rezistence **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)**.

V okrese Chrudim /lokalita Dřevíkov/ byl zaznamenán první výskyt **spály ječmene (*Rhychosporium secalis*)**.

Lokálně slabý výskyt **šedobílé sněžné plísňovitosti obilnin (*Typhula incarnata*)** byl pozorován v katastru Horní Černůtky (okres Hradec Králové).

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Hodnotí se výskyt rostlin, na kterých jsou vytvořena sklerocia houby.

Ochrana: nezařazovat ozimý ječmen po ozimém ječmeni. Na jaře lehké převlácení a časné přihnojení lehce přístupným dusíkem. Případné ošetření proti padlí ječmene na podzim může snížit napadení chorobou. Moření osiva.

LUSKOVINY

HRÁCH SETÝ

Z okresu Hradec Králové /lokalita Písek/ bylo hlášeno zaorání 20 ha hrachu ozimého odrůdy Enduro z důvodu silného **poškození mrazem**.

OLEJNINY

Zdravotní stav porostů řepky ozimé vykazuje značné rozdíly nejen v jednotlivých regionech ale i v rámci jednotlivých honů. Kromě sněhové pokrývky jej ovlivňovala i vývojová fáze rostlin. V místech, kde udeřily silné mrazy „na holo“, je situace o poznání horší. Vzhledem k značné schopnosti větvení a také z důvodu značně problematického výběru náhradní plodiny je zaorání porostů považováno za krajní řešení. Na konci druhé dekády března s nástupem vyšších teplot došlo k prvním záchytům dospělců krytonosců řepkového a čtyřzubého. V případě pokračujícího trendu počasí bude nutno v nejbližších dnech provést chemickou ochranu proti výše jmenovaným škůdcům.

ŘEPKA OZIMÁ (RF 14–19 BBCH)

Poškození mrazem mělo za následek především u přerostlých porostů a na pozemcích bez sněhu odumření listů, ale srdíčka rostlin zůstávají většinou životaschopná. V okresech Chrudim /lokality Bilany a Doly u Skutče/ a Hradec Králové /lokality Mokrovousy, Mžany a Sadová/ bylo zjištěno i poškození kořene a kořenového krčku, které se projevovalo při rozkrojení zahnědnutím cévních svazků. Další vývoj u těchto rostlin je velmi obtížné předpovědět.

Další výskyty **plazmodioforové nádorovitosti brukvovitých (*Plasmodiophora brassicae*)** byly zaznamenány v okrese Hradec Králové /lokality Libčany a Hvozdnice/.

Při prohlídkách porostů v okrese Jičín /lokality Jičíněves, Staré Místo, Libáň, Psinice a Kopidlno/ bylo zjištěno **fomové černání stonku řepky (*Leptosphaeria maculans*)**.

Již 17.3. byl zjištěn první výskyt **krytonosce čtyřzubého (*Ceutorhynchus quadridens*) a krytonosce řepkového (*Ceutorhynchus napi*)** v okrese Pardubice /lokality Lhota pod Přeloučí/. V následujícím dni byly zaznamenány další úlovky v Měřickém miskách v okresech Havlíčkův Brod v katastru Kožlů, Ústí nad Orlicí v katastrech Luková, Řepníky, Slatina, Seč a Kameničná, Jičín v katastru Radim. Vzhledem k příznivému počasí v posledních dnech se zřejmě jednalo o plošný nálet.

Pozorování imag krytonosce čtyřzubého se provádí dvakrát týdně ve 2 Měřickém miskách nebo na 2 žlutých lepových deskách od dosažení maximální teploty 6 °C do zjištění maxima náletu. Optické lapáky se umístí na protilehlé strany, nejméně 10 m od jeho okraje směrem do porostu. Měřické misky se naplní do ¾ vodou, pro snížení povrchového napětí se kápne do každé misky saponátový prostředek. Proti zamrznutí se může přidat lžice kuchyňské soli.

U krytonosce čtyřzubého (*Ceutorhynchus quadridens*) se ošetření provede při průměrném výskytu 5 a více brouků na 1 misku za 1 den, u krytonosce řepkového (*Ceutorhynchus napi*) při průměrném výskytu 3 a více brouků na 1 misku za 1 den.

V okrese Rychnov nad Kněžnou na lokalitě Slatina nad Zdobnicí byl pozorován lokálně až silný výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** především na okrajích pozemků.

Pozorování hrabošů se provádí v porostech ozimů o výměře větší než 5 ha na počátku a na konci vegetace.

Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha, a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem 4 x 250 m² = 1000 m²) a vynásobením 10x.

Ošetření na jaře se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se zjistí více než 50 užívaných východů z nor na 1 ha.

PASTVINY, LOUKY, TTP

V okrese Jičín byl na lokalitě Soběraz zjištěn silný výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)**.

Ve většině okresů byla pozorována i zvýšená aktivita **krtka obecného (*Talpa europaea*)**.

OVOCNÉ DŘEVINY

Při monitoringu přezimujících škůdců byly zjištěny pouze slabé výskyty s výjimkou **mery hrušňové (*Cacopsylla piricola*)** na lokalitě Drahoraz v okrese Jičín, kde se jednalo o výskyt střední.

Ve stejné lokalitě bylo pozorováno ohnisko výskytu **hryzce vodního (*Arvicola terrestris*)**.

Za oblastní odbor zpracoval: Ing. Jiří Jůzl